نایب رئیس کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی:

صنعت گردشگری نباید دچار دافعه شود

نایب رئیس کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی گفت: باید با الهام از منابع دینی و فرهنگی یک چارچوب و نظام‌نامه در صنعت گردشگری ترسیم شود، ضمن اینکه قابلیت‌ها و ظرفیت‌های کشور معرفی و برای گردشگران استانداردسازی می‌شود دچار دافعه نشویم.

گروه گردشگری – غلامرضا منتظری درباره توسعه گردشگری در کشور اظهار داشت: اگر واقع‌بینانه نگاه کنیم گردشگری می‌تواند صنعت درجه یک کشور باشد، اگر قرار است از درآمدهای نفتی فاصله بگیریم، بهترین تکیه گاه اقتصادی صنعت گردشگری است. نایب رئیس کمیسیون فرهنگی مجلس با اشاره به ضرورت تدوین نظام‌نامه گردشگری گفت: همه چیز برای گردشگران خارجی در زمان سفر به ایران باید قابل پیش‌بینی باشد؛ باید با الهام از منابع دینی فرهنگی یک چارچوب و نظام‌نامه در صنعت گردشگری ترسیم شود، ضمن اینکه قابلیت‌ها و ظرفیت‌های کشور باید معرفی و برای گردشگران استانداردسازی شود تا دچار دافعه نشویم. نماینده مردم گرگان و آق‌قلا در مجلس به جلسه اخیر کمیسیون فرهنگی مجلس با سیدعزت‌الله ضرغامی وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی اشاره کرد و گفت: اعضای کمیسیون در آن جلسه از وی درباره کمبود اعتبارات حوزه گردشگری سوال کردند و اینکه گاهی در منطقه‌ای طرح گردشگری و تفریحی آغاز می‌شود، اما به دلیل عدم تامین اعتبارات روند آن طولانی است یا طرح متوقف می‌شود. اعضای کمیسیون فرهنگی همچنین درباره ثبت اماکن تاریخی و معرفی مفاخر مشاهیر در استان‌ها از وزیر میراث فرهنگی سوال کردند، زیرا اماکن تاریخی وقتی تعیین و ثبت می‌شوند مالک آن دیگر اجازه دخل و تصرف در آن را ندارند، انتقادی که نمایندگان عنوان کردند این بود که این فرایند طولانی است، باید به سرعت تعیین تکلیف شود و اینکه بسیاری از استان‌ها در معرفی مشاهیر و ساخت تندیس و یادمان مفاخر خود مشکل دارند.

اقتصاد روستا فعال شود

منتظری توضیح داد: مجلس توجه ویژه‌ای به حفاظت از بافت تاریخی دارد، در بودجه ۱۴۰۱ هم برای ترمیم مرمت و حفظ بافت تاریخی شهرها روستاها تصویب کرد. از طرفی امروزه دیگر گردشگران علاقه چندانی به هتل‌های چند ستاره لوکس در شهرها ندارد، بلکه تمایل دارد در یک فضای طبیعی و بافت تاریخی در روستا اقامت داشته باشد که باید اقتصاد روستا فعال شود؛ و البته آنچه به رونق اقتصاد روستا کمک می کند بوم‌گردی است که بیشتر آنها در مناطق کم برخوردار کشور قرار دارند ما هم در بودجه ۱۴۰۱ اعتبارات خوبی در این زمینه تصویب کردیم.

رفع موانع سرمایه‌گذاری گردشگری

منتظری بر رفع موانع سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری تاکید کرد و گفت: وزیر میراث فرهنگی رویکرد جدیدی را آغاز کرده جلسات مختلفی را با سرمایه گذاران گذاشته و از آنها دعوت کرده است، مجلس هم چتر حمایتی خود را بر سر بخش خصوصی بیش از گذشته باز کرده است. نماینده مردم گرگان در مجلس گفت: در حوزه صنایع‌دستی مشکلات زیادی وجود دارد که از دولت خواستیم که آنها موانع اجرایی را برطرف کنند و اگر در قوانین مواردی وجود دارد که مانع زا است، اعلام کنند ما آن را اصلاح و تعدیل می‌کنیم. وی به مذاکرات انجام شده با وزیر میراث‌فرهنگی درباره راه‌اندازی بازارچه‌های دائمی صنایع‌دستی استان‌ها اشاره کرد و گفت: هنرمندان و تولیدکنندگان صنایع‌دستی اغلب برای دل خود اثر خلق می‌کند، نمایشگاه‌های موسمی و فصلی پاسخ‌گوی معیشت و اقتصاد جامعه هنرمندان صنایع‌دستی نیست، آن طور که ضرغامی توضیح داد قرار شده در استان‌ها حتی در مجموعه های گردشگری، فضاهایی برای بازارچه هایی راه‌اندازی شود تا هنرمندان بتوانند به صورت دائمی حضور پیدا کنند تا محصولات خود را معرفی و به راحتی بفروشند.

نایب رئیس کمیسیون فرهنگی مجلس گفت: صادرات از بخش های مهم صنایع دستی است در این زمینه با دبیر شورای‌عالی مناطق آزاد (سعید محمد) جلسه داشتیم که در این زمینه کمک کنند تا صنایع دستی صرفا به داخل کشور محدود نشود، بلکه تورهای خارجی که شکل می‌گیرد فعالان صنایع دستی هم بتوانند از این فرصت به خوبی استفاده کنند.

در حوزه صنایع‌دستی مشکلات زیادی وجود دارد که از دولت خواستیم که آنها موانع اجرایی را برطرف کنند و اگر در قوانین مواردی وجود دارد که مانع زا است، اعلام کنند ما آن را اصلاح و تعدیل می‌کنیم.

«چاروادارها» راهنمایان گردشگران در دوره قاجار

گروه گردشگری – چاروادارها راهنمایان مسافران طی سفر بودند، ضمن آنکه تهیه چهارپا و کلیه وسایل سفر را هم به عهده داشتند. در یک کلام، سفر بدون چاروادارها غیرممکن بود.

جامعه ایران در دوره قاجار را با رویکرد جامعه شناختی می‌توان به چهار طبقهٔ اجتماعی- اقتصادی تقسیم کرد. رده‌بندی جامعه ایران در این طبقات چهارگانه بر اساس میزان عایدات، محل عایدات و امرار معاش، و موقعیت اجتماعی صورت گرفته است.

با این وجود معمولا طبقات پایین اجتماعی ادوار مختلف، سهم چندانی را در کتاب‌های تاریخی به خود اختصاص نداده و نقش و جایگاه‌شان نادیده گرفته شده است. شاید بتوان از چاروادارها به عنوان یکی از این اقشار یاد کرد که در کمتر کتاب تاریخی به آن‌ها پرداخته شده اما کتاب «جامعه نگاری عهد قاجار» نوشته پریسا کدیور که از سوی نشر ققنوس منتشر شده است، گوشه چشمی به چاروادارها دارد و از کم و کیف فعالیت آن‌ها در دوره قاجار صحبت به میان آورده است. چاروادارها راهنمایان مسافران طی سفر بودند، ضمن آنکه تهیه چهارپا و کلیه وسایل سفر را هم به عهده داشتند. در یک کلام، سفر بدون چاروادارها غیرممکن بود. قبل از شروع سفر، قراردادی میان مسافر و چاروادار منعقد می‌شد که در آن زمان آغاز حرکت، مسیر و مدت زمان سفر، منزلگاه‌ها و محل‌های توقف در طول مسیر تعداد و نوع حیوانات بابر و وسایلی که چاروادار عهده‌دار تهیه آن‌ها بود مشخص می‌شد. به ازای این خدمات، مسافر مبلغ توافق شده را در مقصد پرداخت می‌کرد. پس از انعقاد قرارداد، اگر مسافر شروع سفر را به تعویق می‌انداخت، در ازای هر روز، مبلغی بابت تاخیر حرکت و مخارج علیق چهارپایانی به مبلغ توافق شده به عنوان جریمه افزوده می‌شد. مبلغ درخواستی چاروادارها به مسافت راه، کیفیت جاده، خطرهای احتمالی سفر و نوع چهارپایان درخواستی مسافران بستگی داشت. ادوارد براون قرارداد سفرش از تهران به اصفهان با چارواداری از اهالی روستای «گیز» اصفهان را چنین نقل می‌کند: «قرار شد او با سه رأس استر خوب و سر حال مرا در مدت دوازده یا سیزده روز به اصفهان برساند و در شهرهای قم و کاشان هر کدام یک روز توقف داشته باشیم و من هم در مقابل، مبلغ ۱۰ تومان (حدود ۳ لیره) به او بپردازم.» سفر به حومه شهر ارزان بود. بروگش و هیئت سفارت آلمان در سفر ییلاقی‌شان به دماوند در سال ۱۸۵۹م / ۱۲۷۶ ه. ق یک چاروادار را «اجیر می‌کنند» که حاضر می‌شود قاطرهای خود را روزی دو قران کرایه دهد.

چاروادارهای با تجربه و راه بلد نقش بسزایی در هموار کردن سفرهای پرمشقت و مخاطره‌آمیز آن زمان داشتند. ادوارد براون با تاکید بر این امر می‌افزاید: «دلپذیری و لذت‌بخش بودن سفر بستگی تام و تمام به اخلاق خوب و خوش صحبتی چاروادار خوب در طول راه مسافر را با داستان‌ها و لطیفه‌هایش سرگرم می‌کرد. یک چاروادار خوب در سفر فولکلور فراموش شده بیابان و صحرا را بازگو می‌کند. مناظر و اشیای دیدنی را نشان می‌دهد و در غیر این صورت، چه بسا که از کنار آن‌ها بی‌تفاوت عبور کنند. او منزلگه و محل‌های توقف را طوری تنظیم می‌کند که مسافر بتواند به بهترین وجهی از دیدن نقاط و اماکن دیدنی بهر ببرد.» از آنجا که جان و م ال مسافران در دست چاروادار قرار داشت، درستکاری و امانتداری آن‌ها بسیار حایز اهمیت بود. غالبا هم این گروه خوشنام بودند. کارلا سِرنا می‌نویسد: »چاروادارها در این سرزَمین طبقه‌ای را تشکیل می‌دهند که دارای اعتبار و اهمیت خاصی هستند.

از کرانه‌های خزر تا خلیج فارس، از مرزهای هند تا سرحد چین هر آذوقه و محصولی را آن‌ها به دست مردم می‌رسانند و سخت مورد اعتماد همه هستند. انصافا درستکاری و امانتداری‌شان قابل ستایش است. به ندرت دیده شده است که در کاروانی چیزی در بین راه مفقود شود.» چاروادارها زندگی سختی داشتند. آن‌ها عمرشان را در راه‌های صعب‌العبور و پرخطر می‌گذراندند. دیرتر از همه می‌خوابیدند و زودتر از همه بیدار می‌شدند تا بار و بنه را ببندند. بروگش تعریف می‌کند: «چاروادارها بین آقا و نوکر فرقی نمی‌گذارند و همه را با تندی و با یک فریاد و صدا از خواب بیدار می‌کنند. با صدای چاروادار باید فورا بلند شد و لباس پوشید و تا همه از خواب بیدار می‌کنند.

با صدار چاروادار باید فورا بلند شد و لباس پوشید و تا همه از خواب بیدار نشوند قاطرها را نمی‌توانند بار کنند، زیرا رختخواب‌ها را باید جمع کنند و روی قاطرها ببندند و این کار وقتی میسر است که همه کاروانیان به ویژه اربابها که رختخواب بیشتری دارند از خواب بیدار شوند.» به گفته سیاحان، چاروادارها مردمان قوی و قانعی بودند که با اندکی خوراک و آب طی روز راه بسیاری می‌پیمودند و در توقفگاه‌ها نیز در حالی که مسافران خستگی از تن به در می‌کردند آن‌ها همچنان در تکاپو بودند.

در روایت کارلا سِرنا آمده: «آن‌ها راه‌های دور و درازی را پا به پای چهارپایان، حتی گاهی جلوتر از آن‌ها، پیاده راه می‌رفتند. وقتی هم که به منزل می‌رسیدند، به تعمیر زین‌ها و اصلاح بسته‌ها و سایر وسایلی که در طول راه آسیب دیده‌اند، می‌پردازند. شب هنگام نیز برای مراقبت اسباب و اثاث و کالاهایی که به دست آن‌ها سپرده شده است به نوبه کشیک می‌دهند و در واقع کمتر از قاطرها خواب و استراحت دارند.» چاروادارها در طول سفر وقت کافی برای انجام دادن امور شخصی خود حتی فرایض دینی‌شان نداشتند.

بروگش؛ نماز خواندن یکی از چاروادارها را «در حال حرکت کاروان» چنین توصیف می‌کند: «به محض آنکه سپیده صبح می‌زد چاروادار، که مرد شیرازی بلندقامتی بود، با لباس و جبه بلند از روی قاطر خود پایین می‌پرید و به یک طرف از جاده می‌رفت. اسلحه‌ای را که در دست داشت زمین می‌گذاشت و جبه خود را روی زمین پهن می‌کرد و بعد کفش‌های خود را در می‌آورد و آستین‌ها را بالا می‌زد و کیسه کوچکی از خاک تیمم تربت کربلا را از جیب بزرگ خود بیرون می‌آورد و چون در بیابان آب در دسترس نبود با این خاک تیمم می‌کرد. بعد رو به قبله می‌ایستاد و مشغول نماز خواندن و عبادت می‌شد. در این حال، کاروان به حرکت خود ادامه می‌داد و چاروادار دور می‌شد. ولی او بدون توجه به این امر با خیال راحت نماز می‌خواند و به رکوع و سجود می‌رفت و بدون هیچ عجله‌ای نماز خود را تمام می‌کرد. سپس کفش‌های خود را پوشیده، جبه‌اش را روی دوش می‌انداخت، اسلحه‌اش را برمی‌داشت و با قدم‌های تند به حالت دو می‌آمد تا خود را به کاروان می‌رساند و دوباره سوار قاطرش می‌شد.» در کاروان‌ها و قافله‌های بزرگ چاروادارها زیر نظر جلودار که گاهی صاحب چهارپایان قافله بود کار می‌کردند. در این موارد، جلودار مسئولیت مسافران و اسباب اثاثیه آنان را به عهده می‌گرفت، زمان و مکان اقامت‌های طول راه را تعیین می‌کرد، و بر توزین و بسته‌بندی و بارگیری بارها و به طور کلی بر کار چاروادارها نظارت می‌کرد. در یک کلام، رییس کاروان قلمداد می‌شد و از همین رو جلودار همواره پیشاپیش کاروان حرکت می‌کرد.

هورامان نقطه آغازین توسعه صنعت پایدار گردشگری

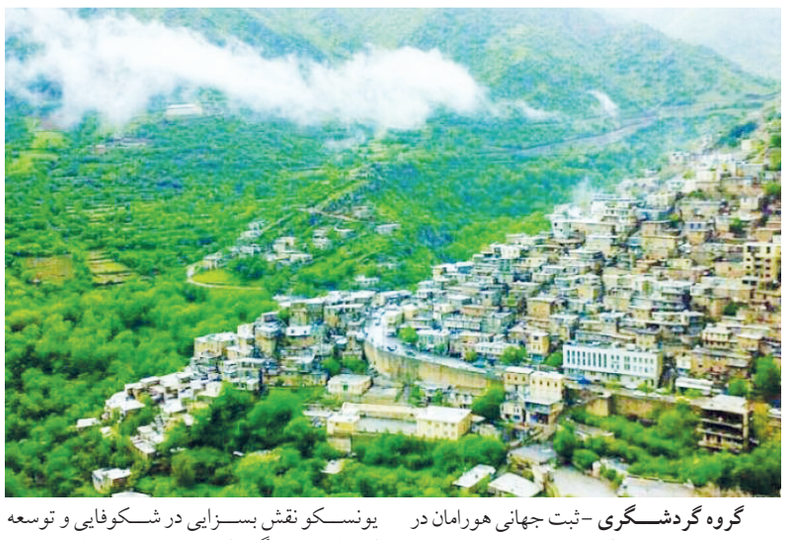

گروه گردشگری – ثبت جهانی هورامان در سازمان بین‌المللی یونسکو نشان از اهمیت این منطقه در توسعه صنعت گردشگری دارد که با کمی درایت و مدیریت صحیح می‌توان آن را به نگین انگشتری تبدیل کرد تا در نهایت سبب رشد و شکوفایی اقتصادی و اشتغال در حوزه گردشگری شود.

پرونده ثبت جهانی هورامان از سال ۱۳۹۵ با تاسیس پایگاه "منظر فرهنگی هورامان" در استان کردستان و در سال ۱۳۹۶ در استان کرمانشاه فعالیت خود را آغاز کرد و در ادامه در سال ۱۳۹۸ با تشخیص وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی مدیریت واحدی برای هر دو استان در قالب پایگاه فرهنگی ثبت جهانی هورامان در استان کردستان راه اندازی شد.

بر همین اساس در طول مدت پنج سال فعالیت در حوزه های مختلف که نیازمند تهیه پرونده ای در قالب منظر فرهنگی بود و بر اساس معیارهای ده‌گانه سازمان جهانی یونسکو، تهیه پرونده و گردآوری اطلاعات مختلف در زمینه های تاریخ، باستان شناسی، معماری، مردم شناسی و علوم طبیعی و غیره به انجام رسید و در این میان طرح‌های ویژه ای از جمله نقشه برداری سه بعدی بافت‌های تاریخی، تهیه اطلس، بانک اطلاعات، ابنیه و بانک اطلاعات آثار باستانی جهت مدیریت بهینه این سایت فرهنگی راه اندازی و مورد بهره برداری قرار گرفت.

ثبت جهانی هورامان نقش بسزایی در شکوفایی اقتصادی دارد

فریبا ملکی مدرس مراکز آموزشی گردشگری با تاکید بر نقش جهانی شدن هورامان در شکوفایی اقتصادی کشور گفت: ثبت جهانی هورامان توسط یونسکو نقش بسزایی در شکوفایی و توسعه اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و حتی سیاسی بین ایران با دیگر کشورها دارد. این اتفاق بزرگ فرهنگی همچنین تاثیر بسیار زیادی در مسایل زیست محیطی و کالبدی در منطقه داشته است که با گذشت زمان آثار مثبت آن ملموس تر خواهد شد.

وی با تاکید بر اینکه ثبت جهانی منطقه هورامان در نهایت سبب مورد توجه قرار گرفتن آثار باستانی و معرفی این منطقه به تمام جهان می شود، افزود: همچنین این مساله سبب اهمیت دادن بیشتر به بافت باارزش روستایی و توجه بیشتر مسوولان به معماری و مراسم جشن های باشکوه این مناطق و جذب گردشگر خارجی یا به عبارتی جذب سرمایه و کسب درآمدی ارزی خواهد شد و رونق و توسعه واردات و صادرات و توجه هر چه بیشتر به امر صنایع دستی کشور را به دنبال خواهد داشت.

پژوهشگر و محقق عرصه گردشگری اظهار داشت: این مهم همچنین سبب ایجاد اشتغال و کسب درآمد پایدار در زمینه صنایع دستی و گردشگری و شکوفایی خلاقیت در عرصه جذب توریسم در بازارهای جهانی و رونق اقتصادی کشور می شود.

آموزش و مشارکت جامعه محلی مورد توجه قرار گیرد

وی ادامه داد: در این میان می توان در بحث آموزش و مشارکت جامعه محلی فعالیت های مختلفی به انجام رسانده و علاوه بر حفاظت و مرمت بافت و بناهای تاریخی و فرهنگی اقدامات بسیار مهم، به روز و پایداری در راستای جذب هرچه بیشتر گردشگران داخلی و به خصوص خارجی به انجام رسانید.

بانوی فعال حوزه گردشگری با بیان اینکه ارزیابان سازمان جهانی یونسکو پس از بازدید و انجام بررسی های لازم در چهل و چهارمین اجلاس جهانی یونسکو با رای و تایید اکثر اعضا در تاریخ ۵ مرداد ۱۴۰۰، هورامان را به عنوان بیست و ششمین اثر ایران در فهرست میراث جهانی قرار داد، افزود: در ثبت جهانی هورامانات، ظرفیت و پتانسیل های منطقه بخوبی شناسایی و گزارش شده و مطالعات لازم در حوزه های مختلف باستان شناسی و مردم شناسی معماری، تاریخ تمدن علوم طبیعی و جغرافیای طبیعی هورامان انجام شده است.

ملکی با تاکید بر اینکه مهمترین مسئله ای که به دنبال ثبت جهانی یک اثر صورت می گیرد، انتخاب محل سفر گردشگران خارجی است، تصریح کرد: با این اتفاق فرهنگی و ارزشمند، منطقه هورامان به عنوان یک منطقه گردشگری وسیع می تواند در صورت ایجاد یک مدیریت صحیح و برنامه ریزی، پذیرای گردشگران بسیاری از کشورهای مختلف دنیا باشد که در نهایت سبب ارزآوری و شکوفایی کشور در عرصه های مختلف شود.

پژوهشگر و محقق عرصه گردشگری که تاکنون چندین جلد کتاب در این عرصه به قلم تحریر درآورده است، اظهار داشت: مهمترین منبع گردشگران خارجی برای انتخاب مقصد سفر، سایت یونسکو است که همین امر سبب می شود سالانه گردشگران زیادی در این منطقه حضور پیدا کنند و شاهد توسعه گردشگری در منطقه هورامان باشند.

هورامان نقطه آغازین توسعه صنعت پایدارگردشگری

مدرس مراکز آموزشی گردشگری گفت: در صورت ارائه برنامه منسجم و مدیریت صحیح برای این منطقه می توان ایران اسلامی با فرهنگ دیرینه آن را به جهانیان معرفی کرد. در این ارتباط از مهمترین مسایلی که سبب جذب هر چه بیشتر گردشگران خارجی خواهد شد، توجه ویژه به زیرساخت ها و پس از آن طراحی و ساخت هتل ها، اقامتگاه‌ها، رستوران های مناسب و ایجاد امکانات رفاهی و درمانی است که باید برای آن برنامه های کوتاه و بلندمدت طراحی کرد.
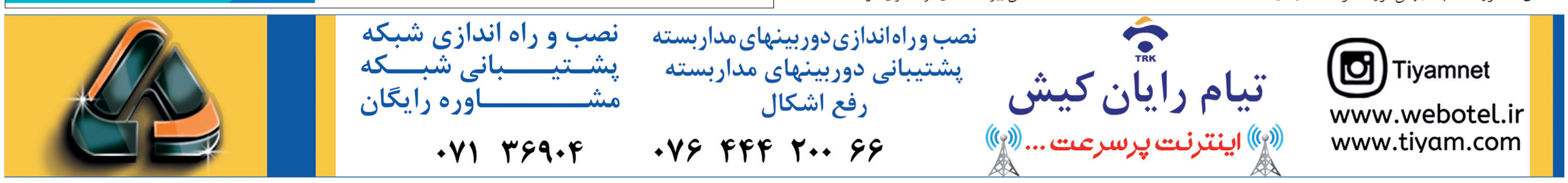
ملکی ادامه داد: در کنار این مسایل، ارزش صنایع دستی کشور به خصوص منطقه هورامان نیز افزایش می یابد و زمانی که گردشگران داخلی و خارجی وارد این منطقه شوند، بدون شک از صنایع دستی که همه آنها ارگانیک است خریداری می کنند و در نهایت این امر سبب توسعه پایدار گردشگری و رونق اقتصادی و تمامی زیرشاخه های گردشگری خواهد شد.